

Sygn. akt II CSK 62/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa T. O.

przeciwko I. w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 października 2016 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 lipca 2015 r., sygn. akt I ACa .../15,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powód - T. O. domagał się zasądzenia od strony pozwanej – I. Spółki Akcyjnej kwoty 362.500 zł z odsetkami, stanowiącej zwrot części ceny warunkowej sprzedaży akcji, którą strona pozwana była zobowiązana zwrócić powodowi w związku z niewykonaniem umowy sprzedaży akcji na okaziciela.

Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powoda dochodzoną kwotę po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych.

Powód zawarł z pozwanym umowę warunkowej sprzedaży praw z akcji w dniu 5 maja 2011 r. Pozwany sprzedał na rzecz powoda prawa 2.500.002 akcji serii D, emitowanych przez S. S.A. za cenę 725.000,29 zł pod warunkiem zarejestrowania akcji przez sąd rejestrowy. Strony postanowiły, że przeniesienie własności akcji nastąpi w dniu, w którym dojdzie do prawomocnego wpisu emisji akcji serii D do KRS. Powód uiścił na rzecz pozwanego całą cenę akcji w dniu 13 maja 2011 r. Pozwany do dnia 27 lutego 2014 r. nie przeniósł na rachunek maklerski powoda żadnych akcji zwykłych serii D spółki S., będących przedmiotem sprzedaży. W kwietniu 2011 r. - zakończyła się subskrypcja prywatna akcji; akcje te miały być objęte w zamian za wkłady pieniężne. Akcje zwykłe na okaziciela spółki S. nie mogły być wydane, bowiem nie została dokonana pełna wpłata z tytułu ich objęcia przez jedyne go inwestora, do którego skierowano ofertę objęcia, a ponadto upłynął termin subskrypcji tych akcji. W dniu 12 kwietnia 2012 r. strony podpisały aneks do umowy z dnia 5 maja 2011 r., w którym uzgodniono odsprzedaż na rzecz sprzedającego 1.500.000 sztuk akcji serii D za cenę 217.500 zł, płatną do dnia 19 kwietnia 2012 r. W wyniku częściowych spłat pozwany uregulował należność powoda na łączną kwotę 362.500 zł.

W dniu 5 lutego 2013 r., 3 strony zawarły porozumienie, w którym potwierdzili warunkową sprzedaż akcji w dniu 5 maja 2011 r., zmienioną aneksem z dnia 12 kwietnia 2012 r. Ustalono, że pozwany sprzedał powodowi ostatecznie 3.500.000 akcji serii D; rozliczenie tej umowy miało nastąpić do dnia 31 stycznia 2014 r., jeżeli wcześniej nie dojdzie do zapisania tych akcji na rachunku powoda. W porozumieniu tym przyjęto także odpowiednie sposoby rozliczania się stron.

W dniu 4 lutego 2014 r. powód wezwał stronę pozwaną do zwrotu uiszczonej ceny 362.500 zł. Kilka dni potem pozwany złożył do sądu wniosek o zezwolenie na złożenie mu do depozytu sądowego zdematerializowanych akcji zwykłych na okaziciela w ilości 2.500.002 tytułem zobowiązania wobec spółki I. S.A. Sąd Rejonowy zezwolił na złożenie wspomnianych akcji do depozytu sądowego, a Sąd drugiej instancji uchylił postanowienie Sądu pierwszej instancji i wniosek oddalił.

W ocenie Sądu Okręgowego, w sprawie sporna była treść § 4 ust 4 postanowienia stron z dnia 5 lutego 2013 r. co do tego, w jaki sposób pozwany miał wykonać zobowiązanie, gdyby do dnia 31 stycznia 2014 r. nie doszłoby do ujawnienia zbywalnych akcji na rachunku maklerskim powoda: w wyniku wykonania umowy z dnia 5 maja 2011 r., przez zapłatę (zwrot ceny), przez odpowiednie skompensowanie zobowiązań powoda względem podmiotu trzeciego – C. S.A. W ocenie Sądu, pierwszy wariant nie był możliwy do zrealizowania w rozumieniu art. 495 § 1 k.c.; akcje nie mogły być wydane bowiem nie została dokonana pełna wpłata z tytułu ich objęcia przez jedynego inwestora, ponadto upłynął już termin ich subskrypcji (art. 335 § 1 k.s.h.). Skoro nie był możliwy do spełnienia także wspomniany wariant trzeci (nie istniały bowiem żadne zobowiązania powoda wobec C. S.A.), pozostał aktualny tylko trzeci sposób wywiązania się pozwanego z zobowiązania wobec powoda w postaci zwrotu reszty ceny w wysokości 362.500 zł. Wbrew stanowisku pozwanego, żądanie zwrotu tej należności nie było przedwczesne.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej. Uzupełnił postępowanie dowodowe o dodatkowe zeznania stron w celu wyjaśnienia okoliczności związanych z zawarciem przez strony umowy z dnia 5 lutego 2013 r., tj. w czasie, w którym doszło do znanych kontrahentom perturbacji z rejestracją akcji serii D. Na ich podstawie ustalił, że przedmiotem tej umowy były nadal wyłączone akcje serii D, a strony - nie wiedząc o wystąpieniu przeszkód w rejestracji akcji serii D - miały nadzieję, że dojdzie ostatecznie do ich rejestracji i wykonania umowy. Przewidziały także sposoby wzajemnych rozliczeń, jeżeli nie doszłoby do ujawnienia tych akcji na rachunku strony pozwanej, umożliwiającą ich

przeksięgowanie na rachunek maklerski powoda. Pisemna treść tego porozumienia odzwierciedlała żądany zamiar stron.

Prawidłowo zatem przyjął Sąd Okręgowy, że przedmiotem uzgodnień stron były wyłącznie akcje serii D spółki S.A. S., nie było natomiast zamiarem stron uzyskanie przez powoda jakichkolwiek akcji Spółki S.A. S. Skoro strona powodowa nie wyraziła zgody na propozycję strony pozwanej, aby zamiast akcji serii D przenieść na powoda własność akcji innej serii, to nie było podstaw do stwierdzenia, że sprzedawca wykona (był gotów wykonać) swoje świadczenie zgodnie z umową.

W skardze kasacyjnej strony pozwanej podniesiono zarzuty naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 495 § 1 k.c. w zw. z art. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2016 r., 1636 ze zm.; cyt. dalej jako „ustawa o obrocie instrumentami finansowymi”); art. 5 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c.

Skarżąca wnosiła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Sąd Najwyższy dokonuje oceny prawnej stanu faktycznego ustalonego przez Sądy meriti i pozostaje związany ustaleniami faktycznymi tych Sądów (art. 393³ § 3 k.p.c.). Ta wstępna uwaga jest o tyle istotna, że w skardze kasacyjnej podniesiono jedynie zarzuty naruszenia prawa materialnego. Konieczna też jest kolejna uwaga, że zasadniczym problemem w rozpoznawanej sprawie była właśnie kwestia interpretacji umowy zawartej między stronami w dniu 5 maja 2011 r., następnie kilkakrotnie modyfikowanej, a tymczasem w części dotyczącej eksplikacji podstawy kasacyjnej nie podniesiono zarzutu naruszenia art. 65 k.c. Przepis ten wskazano dopiero w części motywacyjnej skargi w związku z uzasadnieniem naruszenia art. 5 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, który - według strony skarżącej - ma zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia w danej sprawie (s. 2/3 skargi).

Analizując treść umowy warunkowej sprzedaży akcji serii D, Sąd Apelacyjny trafnie skoncentrował się także na interpretacji treści porozumienia stron z dnia 5 lutego 2013 r. Porozumienie to nawiązywało do umowy z dnia 5 maja 2011 r. (§ 1

ust. 1), a jego przedmiotem były nadal wyłącznie akcje serii D. Strony uznały za stosowne uregulowanie szerzej nawet sposobów wykonania wiążącej ich umowy, gdyby nie doszło do zapisania tych akcji na rachunku pozwanego umożliwiającemu następnie uznanie tymi akcjami rachunku maklerskiego (inwestycyjnego) powoda (§ 2 ust. 4 Porozumienia). Sąd Okręgowy prawidłowo zinterpretował sposoby wspomnianego wykonania zobowiązania i ich sekwencję oraz trafnie przyjął, że w ustalonym stanie faktycznym możliwy okazał się jedynie drugi wariant wykonania zobowiązania, tj. zwrot reszty ceny w związku z niemożności rejestracji emisji akcji (s. 4 uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

Z dokonanych ustaleń faktycznych nie wynika, że doszło do jakiegś modyfikacji prawnej pierwotnie przewidzianego świadczenia stron w postaci wydania akcji serii D. Strony nie zawierały bowiem w tym względzie ani wprost ani pośrednio stosownych porozumień (art. 65 k.c.). Gotowość pozwanego zaoferowania powodowi transferu akcji zdematerializowanych, emitowanych także przez . S.A. (por. pismo pozwanego z dnia 29 stycznia 2014 r.), nie spotkała się jednak z pozytywną reakcją strony powodowej.

W tej sytuacji za nieuzasadnione należy uznać podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 495 § 1 k.c. w zw. z art. 5 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi przy prawnej motywacji tych zarzutów, dokonanej przez stronę pozwaną.

2. Wprawdzie w ramach podstaw skargi strona pozwana wskazuje naruszenie „art. 5 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c. przez ich niezastosowanie” (s. 2 skargi), ale w części motywacyjnej skargi podnosi także „niezastosowanie normy zawartej w § 2 cytowanego przepisu” (s. 6 skargi). W art. 354 § 1 i § 2 k.c. mowa jest o dwóch odrębnych jurydycznie zagadnieniach prawnych: kryteriach właściwego wykonania zobowiązania (§ 1) i wymaganiu odpowiedniego współdziałania wierzyciela z dłużnikiem w razie wykonywania zobowiązania (§ 2). Rzecz jasna, brak odpowiedniego współdziałania wierzyciela (w zależności od typu zobowiązania i przewidzianego w nim świadczenia dłużnika) może prowadzić do negatywnych skutków prawnych obciążających wierzyciela (np. art. 486 § 2 k.c.). Kwestia współdziałania wierzyciela jednak w ogóle nie powstaje, gdy

dłużnik wykonuje zobowiązanie niezgodnie z jego treścią (art. 354 § 1 k.c.). Jak wskazano wcześniej, treść łączącej strony umowy warunkowej sprzedaży akcji z dnia 5 maja 2011 r. nie przewidywała świadczenia, które zostało zaoferowane powodowi przez stronę pozwaną (akcje w postaci zdematerializowanej; art. 65 § 2 k.c.). Powód mógł zatem odmówić skutecznie przyjęcia świadczenia oferowanego mu w takim kształcie prawnym bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną jako nieuzasadnioną (art. 398¹⁴ k.p.c.) i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 98 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c.).

kc

aj jw